

PARLEM-NE

JOAN SOLÀ

Llull i Perarnau

La UB va atorgar dimarts passat el doctorat 'honoris causa' a mossèn Josep Perarnau

Dimarts la Universitat de Barcelona va atorgar el doctorat *honoris causa* a mossèn Josep Perarnau, una de les persones vivents que més coneix, ha treballat i divulgat arreu del món la nostra cultura medieval. El va apadrinar l'erudita Lola Badia. La lliçó de Perarnau va ser sobre Llull.

Per desprestigiar el nostre colós, Nicolau Eimeric l'acusava d'heretge, de pretendre demostrar *totes* les veritats de la fe (per exemple, que Déu és u i tri), no pas només les que deia l'Església (l'existència de Déu, etc.). El que diu Llull és que l'enteniment humà té unes capacitats cognoscitives limitades: no podem penetrar en el misteri d'un gra de blat, d'una flor, d'una fulla, d'una voluntat, d'un pensament, de l'amor. I, en concret, l'enteniment no pot percebre la realitat sobrehumana. A qui s'obstina a ultrapassar aquests límits se li *esmussa* l'enginy i aleshores ni tan sols ateny el que té a l'abast. Llull diu que a tal persona se li "*rebava* l'enginy". I Perarnau conclou que "tota sola, la *rebava* refuta set segles d'antil·lulisme".

Així com un mirall "representa e demostra" les figures que té al davant, així "les coses sensuais són escala e demostració, per les quals puja hom a haver coneixença de les coses entel·lectuals", entre les quals hi ha la realitat sobrehumana; i així, "nosaltres apercebem per la granea [grandesa', en tots els sentits de la paraula] de les creatures la granea entel·lectual del creador": albirem la

infinitud del creador. I viceversa, el poder de Déu irradia sobre les criatures, els infon tot el que són: per tant, tot allò de positiu que hi ha en aquest món és obra de la corresponent realitat divina. Llull anomena *raons necessàries* aquestes relacions o lligams indiscutibles entre les realitats del món (perceptibles) i les sobrenaturals o divines (inassequibles). I parla també de *demostracions*, que són raons de congruència que volen posar d'acord el pensament amb la concepció neoplatònica de la realitat vigent a l'Edat Mitjana a les tres cultures mediterrànies: la cristiana, la jueva i la musulmana.

Però la creativitat i originalitat de Llull i les dimensions descomunals de la seva obra es prestaven a tergiversació i a mala interpretació (jo mateix he necessitat un savi cop de mà d'Albert Soler per poder fer aquest resum: gràcies). Conscient d'això, Llull va utilitzar tots els recursos que tenia a l'abast. El més decisiu fou l'ús del vernacle. Fins aleshores l'ús del llatí confinava els conflictes doctrinals a la franja privilegiada dels universitaris; amb el català, la franja s'eixamplava a tots els qui sabien llegir però no sabien llatí. Un canvi d'època del qual el mateix Eimeric es queixarà amargament: "que metges e mercaders vinguen a reprovar mestres en theologia de theologia et de filosofia".

Estudiants de filologia: apreneu la lliçó de la importància de tenir els textos antics ben editats i ben interpretats; i de la importància de recórrer sempre als textos, com fa Perarnau, sense fer volar coloms.*

MOTACIONS

MÀRIUS SERRA

Ensolir?

Vaig a Sant Feliu de Llobregat a fer una conferència i en torno amb un verb que no coneixia: *ensolir*. Els meus amfitrions del Palau Falguera m'expliquen que *ensolir* vol dir agafar-se els dits, per exemple amb una porta o una finestra o un calaix, però sempre un dit. Mai, ehem, cap altre membre. A qui s'ensoleix li surt un sangtraït, anomenat *ensolida*. Per més que busco el mot per aquí per allà, no el localitzo enlloc. Ni al Coromines ni a l'Alcover-Moll. Només al Facebook hi ha un grup anomenat *Jo conec el significat del mot ensolir*, en el qual observo que el camp d'acció de l'*ensolida* s'estén per d'altres municipis propers, com ara Molins de Rei, Corbera de Llobregat, la Palma de Cervelló, Vallirana, Cervelló, Sant Just Desvern i Esplugues de Llobregat. Mai, però, a Sant Joan Despí (potser per la malèvola influència de TV3). Hi ha moltes poblacions que presumeixen de mots propis. Només cal anar a Badalona: *micacos*, *badius*, *tornem-his...* Però el que em fascina del verb *ensolir* és que no li conec parangó. Ell solet substitueix la locució "enganxar-se els dits". En temps de crisi econòmica, l'emprenedor ha de lluitar per no ensolir-se.*

Retrat | Miquel de Palol

Mr. Scrooge

El protagonista de la *Cançó de Nadal*, de Dickens, no té, ni sembla que el seu pare literari pretengués donar-li, cap vessant psicològic. Que el conte s'hagi de llegir en clau d'emblemes i no de realisme -entès el terme en l'accepció més primària- ho prova no tan sols la inversemblant transformació de Scrooge -de propòsit exemplificant- d'avar malvat a filàntrop bondadós, sinó, perquè el lector no en tingui cap dubte, l'aparició de fantasmes. La *Cançó de Nadal* és una faula, suposo que fins aquí hi han arribat fins i tot els manuals.

Però dins de l'àmbit fabulós s'hi esllavissen trets que van més enllà de l'objectiu moralitzant, i que el porten fins a conseqüències especialment commovedores. Un dels elements de la narrativa de ficció més difícils de tractar -i, quan es fa amb èxit, més efectius- és la transformació dels personatges: que el cínic acabi convertit en heroi -el Rick de *Casablanca*-, que l'idealista es corrompi, que el frívol se sacrifiqui, que la puta se santifiqui, que l'estreta es tiri de cap a la farra. El mostrari més ampli i variat de casos és l'*Educació sentimental*, que crec haver esmentat més d'un cop. No és una

qüestió de magnitud del disbarat -la vida real aporta tants o més exemples extrems que la imaginació més desbocada-, sinó de l'habilitat del narrador per dosificar i gestionar les condicions i el tractament necessaris per fer-ho creïble.

A l'última pel·lícula de Clint Eastwood -*El Gran Torino*, que aprofito per recomanar-los si no l'han vist-, el protagonista -Eastwood mateix- experimenta una transformació creïble, i la resol redimint quatre generacions de nord-americans culpabilitzats en quatre guerres -la Segona Mundial, Corea, Vietnam, Iraq-, però alhora redimint-se ell mateix

Dickens dóna una important projecció redemptora a Scrooge

com a icona del pistolero prepotent que sempre els ha acabat pelant tots.

Dickens no s'ha preocupat de fer creïble la transformació de Scrooge, perquè en aquest cas no li interessa l'estudi de caràcters, però en canvi li ha donat una important projecció redemptora, i aquí sí que hi pot fer empatia l'emoció del lector, i n'hi està fent des de fa uns quants anys: Capra -per tornar al cine- és un epígon de Dickens. Reconeixement, càstig, recompensa i redempció són les transaccions principals de les targetes de crèdit kàrmiques. I també les dimensions de l'escenari de la literatura.*